

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı: 15550
Tarih: 02.12.2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Doğal Gaz Piyasası Kanunu Ve Elektrik Piyasası Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.2/12/2021

Av. Abdullah Koç
HDP Ağrı Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Plan ve Bütçe
Esas Komisyon	Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Tarih: 3 Aralık 2021	Esas No: 2/3987

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİĞİ
0 2 Aralık 2021
Numara:

T B M M GENEL İYRAK
02 Aralık 2021
922288
YERİNE KALAN KİMLİKLER

GENEL GEREKÇE

Elektrik fiyatlarında 1 Temmuz'dan itibaren geçerli olmak üzere tüm abone gruplarına yüzde 15 zam yapıldı. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, 2018'den bu yana mesken abonelerinin elektrik faturaları yüzde 122 civarında zamlandı. TÜİK rakamları, 2012-2017'yi kapsayan 5 yıllık dönemde elektrik fiyatının yüzde 21 zamlanarak 1 kilovatsaat başına 33.9 kuruştan 41.3 kuruşa yükseldiğini gösteriyor. 2018'den itibaren ise fiyatlardaki hızlı artış dikkat çekiyor. Ocak-Haziran aylarını kapsayan 2018'in ilk döneminde elektriğin birim fiyatı 45 kuruşken, son açıklanan zammın ardından Temmuz-Aralık aylarını kapsayan 2021'in ikinci döneminde bu fiyat 91,56'ya çıktı. Bu kapsamda, 1 Temmuz itibarıyla mesken aboneleri 100 kilovatsaat elektrik enerjisi için vergi ve fonlar dahil olmak üzere 91,56 lira ödeyecek. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, tarifelerde değişikliğe gidilmesinin nedeni olarak elektrik üretiminde oluşan maliyet artışlarını gösteriyor.

Türkiye, Eylül 2020 tarihli verilere göre G20 ülkeleri içinde halihazırda satın alma gücüne göre elektriğin en pahalı olduğu ülkelerden biriydi. Avrupa'da geçen yıl elektrik ve doğal gaz fiyatlarına en fazla zam Türkiye'de oldu. Doğal gazda Temmuz ayı için konut abonelerinin tarifesine yüzde 12, sanayi grubu tarifesine yüzde 20 ve elektrik üretim santrallerinin tarifesine de yüzde 20,2 zam yapıldı. Boru Hatları ile Petrol Taşıma AŞ'nin (BOTAS) konut tüketicileri için gaz dağıtım şirketlerine uyguladığı satış fiyatı, Haziran'da geçerli olan tarifeyle göre yüzde 12 artışla 1 metreküp doğal gaz için 148,8 kuruş olurken, sanayi aboneleri için bu miktar yüzde 20 artışla 178,3 kuruşa yükseldi. Elektrik üretim santrallerinin kullandığı 1000 metreküp doğal gazın fiyatı ise yüzde 20,2 artarak 2060 lira oldu.

1 Ocak 2021'den geçerli olmak üzere elektrik tarifelerinde mesken, sanayi ve ticarethane abone grupları için vergi ve fonlar dahil ortalama yüzde 6 artışa gidildi. Bunun yanı sıra Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi (BOTAS) konut tüketicileri için gaz dağıtım şirketlerine uyguladığı satış fiyatını, aralıkta geçerli olan tarifeyle göre yüzde 1 artışla 1000 metreküp doğal gaz için 1264 lira, ticarethane, sanayi ve elektrik üretim santralleri için ise 1414 lira olarak belirledi. Bu miktar, 1 Aralık 2017'de doğalgaz santralleri için 1000 metreküp doğalgaza 763 lira olarak belirlenmişti. 1 Ocak 2018'de ise KDV ile ÖTV hariç 763 TL'den 800 TL'ye çıkmıştı. 2021'in ilk zammıyla birlikte elektriğe Ekim 2020'den, doğalgaza Ekim 2019'dan bu yana ilk kez zam yapılmış oldu. Doğalgaz ve elektriğe hiç zam yapılmayan 2017'den sonra 2018 ve 2019 "zam yağmuru" ile geçmiş, ortalama elektrik faturaları en az yüzde 94, doğalgaz faturaları ise yüzde 63 yükseliş göstermişti. Normal şartlar altında Türkiye'de elektrik tarifeleri üç ayda bir, doğal gaz fiyatları ise aylık olarak belirleniyor. Bu düzenin de bir miktar değiştiği son üç yılda yalnızca konutlar için (sanayi ve ticarethane hariç) ne kadar ücret değişikliğine gidildiğine bakarsak:

TARİH	ELEKTRİK ZAMMI	DOĞALGAZ ZAMMI
1 Ocak 2018	Yüzde 8,8	
1 Nisan 2018	Yüzde 2,9	
1 Ağustos 2018	Yüzde 9,57	Yüzde 9
1 Eylül 2018	Yüzde 15	Yüzde 9
1 Ekim 2018	Yüzde 9	Yüzde 9
1 Temmuz 2019	Yüzde 14,98	
1 Ağustos 2019		Yüzde 14,97
1 Eylül 2019		Yüzde 14,90
1 Ekim 2019	Yüzde 14,90	
1 Ekim 2020	Yüzde 5,75	

Son iki yıldaki ilk kur krizinin yaşandığı 2018'de, enflasyonun yıllık bazda yüzde 24,5'e çıkmasının ardından eski Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak, 9 Ekim 2018 tarihinde "Enflasyonla Topyekûn Mücadele Programı"nı tanıtmış, "Öncelikli olarak yine küresel olarak çok büyük bir değişim süreci olmadığı sürece elektrik ve doğal gazla yıl sonuna kadar zam yapmayacağız" demişti. Elektrik Mühendisleri Odası ise (EMO) 2018 zamlarını, "Seçimler nedeniyle bekletilip, 1 Ağustos'tan itibaren art arda yapılan enerji zamları yurttaşların belini büküyor" diyerek değerlendirmişti. EMO, 2018'in ilk 10 ayında elektriğin, farklı tüketici grupları için yüzde 45 ila 72,3, doğalgaz fiyatının ise yüzde 29,5 ile yüzde 112,5 arasında arttığını söylemişti. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanı Mustafa Yılmaz, 2019 sonunda yaptığı açıklamada 2020'nin ilk üç ayında elektriğe zam yapılmayacağını açıklamıştı.

Koronavirüs salgınının ekonomi üzerindeki etkilerini göstermeye başlamasının ardından 2020'nin ikinci ve üçüncü çeyreği içinde elektrik fiyatlarında değişikliğe gidilmemişti. Temmuz 2020'de doğalgazdan elektrik üreten santrallere satılan gazın fiyatında yüzde 12,5 indirim uygulandı ve böylece bin metreküp gazın fiyatı 1400 lira oldu. Sanayi ve ticarethane abonelerine de yüzde 9,7 indirim yapıldı. 2020 Yılı Temmuz Ayı Doğal Gaz Toptan Satış Fiyat Tarifesi'ne göre, konutlarda kullanılan doğalgazın fiyatında değişikliğe gidilmedi.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verilerine göre tüketicilerin 1 kilovat elektrik için ödediği tutar, Aralık 2017'deki 41,20 kuruş seviyesinden Kasım 2020'de 75,11 kuruşa kadar çıktı. Elektrik Mühendisleri Odası'nın verilerine göre 230 kilovatsaatlik asgari elektrik tüketimi olan bir ailenin aylık faturası 1 Ocak 2021 itibarıyla 183,4 liraya yükselmiş durumda. Bu miktar, Aralık 2017'de 94 lira 75 kuruştur. Yani üç yılda elektrik faturaları için ödenen, yüzde 94 artış gösterdi. Doğalgaz hesaplamasında ise faturalar, o yılın sıcaklıklarının nasıl olduğu, kışın nasıl geçtiği ve doğalgazın hangi aylarda ne kadar kullanıldığı

TÜİK verilerine göre 2017'nin ilk yarısında tüketiciler, 1 m3 doğal gaz için, en küçük tüketim aralığı 522 metreküp altında ortalama 112 kuruş, en yüksek tüketim aralığı olan 5 bin 219 metreküp ve üstünde ise ortalama 108,2 kuruş ödedi. En son açıklanan 2020'nin ilk yarı verilerine bakıldığında ise 1 m3 doğal gaz için tüketicilerin ödediği, bir önceki yılın aynı dönemine göre ise yüzde 34,7 artarak ortalama 182,6 kuruş oldu. Yani doğalgazın metreküpü için ödenen üç yılda ortalama yüzde 63 arttı. TMMOB Makina Mühendisleri Odası, doğalgaz faturası hesaplamasını, kombi kullanımının yaygın olduğu, kış mevsiminin sert geçtiği Ankara ili üzerinden yapıyor. Türkiye Doğal Gaz Dağıtıcıları Birliği'nin (GAZBİR) verilerinin referans alındığı hesaplamaya göre Türkiye'de bir hanenin yıllık ortalama gaz tüketimi 2017'de bin 17 metreküpü. Bu miktar, Ankara için bin 99'du. Başkent Gaz'ın o dönem belirlediği satış fiyatı metreküp başına KDV dahil 1,6070 liraydı. Bu durumda yıllık doğal gaz faturası en az, $1,6070 \text{ TL/m}^3 \times 1099 = 1766$ liraya ulaşıyordu. Yani aylık ortalama doğal gaz faturası en az 147 liraydı. Eylül 2019'a gelindiğinde Ankara için konut başı doğalgaz tüketimi yıllık bin 500 metreküp, doğalgaz satış fiyatı KDV dâhil 1,95 TL/m³tü. Aylık doğalgaz bedeli 233,75 liraya kadar çıkmıştı. Başkentgaz'ın sitesinden yapılabilen sorguya göre, aylık ortalama 125 metreküp doğalgaz tüketen bir Ankaralının şimdi ödemesi gereken miktar ise tahmini 241 lira 25 kuruş. Bu miktar, 183,4 liralık asgari elektrik faturasıyla birleşince 424 lira 65 kuruşa kadar çıkıyor. Bu da geçen ay açıklanan 2 bin 825 liralık asgari ücretin yüzde 15'ine denk geliyor. Yani Ankara'nın doğalgaz için ödediği üç yılda yüzde 64 arttı. GAZBİR verilerine göre Türkiye'de ortalama hane başı tüketim 2018'de 905 metreküp, 2019'da 985 metreküpü. Hane başı tüketimin en yüksek olduğu Ardahan ilinde ortalama hane başı tüketim 2017'de bin 636, 2018'de 2 bin 581, 2019'da ise bin 474 metreküpü. KarGaz'ın açıkladığı doğalgaz perakende satış fiyatına göre 2017'de doğalgazın metreküpü ortalama 0,099 liraydı. Yıllık bin 636 metreküp doğalgaz tüketilen bir hanede aylık ortalama 13,49 lira ödendi. 2019'a gelindiğinde, 0,1187 liralık perakende satış fiyatı üzerinden aylık fatura, 14 lira 58 kuruşa çıktı. Tüketimin en düşük olduğu Antalya'da ise 2017'de hane başı tüketim ortalama 820 metreküp oldu. Bu miktar 2018'de 648 metreküp, 2019'da 700 metreküp oldu.

En fazla doğalgaz abonesinin olduğu İstanbul'da ise 2017, 2018 ve 2019 yıllarının ortalama doğalgaz tüketimi hane başına şu şekilde: 948, 875 ve 887 metreküp. İstanbul Gaz Dağıtım Sanayi ve Ticaret A.Ş. (İGDAŞ), 1 Ocak 2021 itibarıyla abone doğalgaz satış fiyatını metreküp başına 1,5923 lira olarak belirledi. İstanbul'da hane başına 900 metreküp doğalgaz tüketildiği varsayıldığında bu tüketimin karşılığı yıllık bin 433 lira, aylık ise yaklaşık 120 lira. İGDAŞ'ın 2017'de belirlediği doğalgaz satış fiyatının 12 aylık ortalaması 0,9466 liraydı. Bu, 948 metreküplük tüketimle çarpıldığında yıllık 897 liraya, aylık 74,75 liraya denk geliyordu. 2019'da doğalgaz satış fiyatının 12 aylık ortalaması 1,2905 lira/m³ oldu. 887 metreküplük hane başına ortalama doğalgaz tüketimi hesaba katıldığında KDV hariç yıllık 1144 lira, aylık 95 liralık fatura anlamına geliyor. Yani İstanbul'da yaşayan biri için doğalgaz faturası da ortalama yüzde 60 artmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Faturalarda doğal gazdan yüzde 18 KDV, elektrikten enerji fonu, vergi, KDV olmak üzere yüzde 20 oranında vergi alınmaktadır. 4 kişilik bir ailenin kış aylarında 1 aylık ortalama elektrik ve doğalgaz fatura toplamı hesaplandığında yaklaşık 5'te 1'i vergi ve kesintilere gidiyor. Zorunlu ihtiyaç olan elektrik ve doğalgazdan KDV ile lüks tüketim vergisi olan ÖTV gibi vergiler ve diğer kesintiler tamamen kaldırılmalıdır.

MADDE 2- 4 kişilik bir ailenin ortalama doğalgaz faturasının 500 lira, elektrik faturasının 200 lira, geldiğini düşündüğümüzde, en temel yani zorunlu ihtiyaçların fatura bedeli 700 lira ediyor. Bu 700 liranın ise yaklaşık 140 lirası yani 5'te 1'i vergilere gidiyor. Dağıtım bedeli, sayaç okuma bedeli gibi kesintiler bu tutara dahil değil. KDV, ÖTV, enerji fonu, Çevre Temizlik Vergisi gibi bu 2 temel faturada birçok kalemdeki vergi ve kesintiler kaldırılmalı. Çünkü doğalgaz yakmak ya da elektrik harcamak asla lüks değil, aksine en temel zorunlu ihtiyaçlardır. Bu vergilerin ve kesilen diğer kalemlerin elektrik ve doğalgaz faturalarından kaldırılması elzemdir.

MADDE 3- Yürürlük maddesidir.

MADDE 4- Yürütme maddesidir.

DOĞAL GAZ PİYASASI KANUNU VE ELEKTRİK PİYASASI KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Konutlarda Vergi istisnaları

EK MADDE 1- Konutlarda yerleşik tüketicilerin doğalgaz kullanımı 6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu uyarınca tabi olunan Özel Tüketim Vergisi ve 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu uyarınca tabi olunan katma değer vergisinden müstesnadır.”

MADDE 2- 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu’nun 17 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(11) Mesken tipi tüketici grubundaki tüketicilerin elektrik kullanımı 28/5/1986 tarihli ve 3291 sayılı 1211 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu, 3182 Sayılı Bankalar Kanunu, 2983 Sayılı Tasarrufların Teşviki ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun, 2985 Sayılı Toplu Konut Kanunu, 7/11/1985 Tarihli ve 3238 Sayılı Kanun, 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması ve 1177 Sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Özelleştirilmesi Hakkında Kanun ve 4/12/1984 tarihli ve 3096 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticareti ile Görevlendirilmesi Hakkında Kanunun geçici dördüncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca tahsil olunan katkı payı, 4/12/1984 tarihli ve 3093 sayılı Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Gelirleri Kanununun ikinci maddesinin (b) bendi uyarınca ayrılan pay, 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 34 üncü maddesi uyarınca tabi olunan elektrik ve havagazı tüketim vergisi ve 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu uyarınca tabi olunan katma değer vergisinden müstesnadır.”

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.